

בבא בתרא מ"א

משנה

חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה, שצריך לטעון מאיזה כח החזיק בה כדי שתחשב לטענה טובה¹⁷⁷. כיצד? אמר לו מה אתה עושה בתוך שלי, והוא אמר לו שלא אמר לי אדם דבר מעולם, אינה חזקה. ואם טוען אחת מהטענות 'שמכרת לי', 'שנתת לי במתנה', 'אביך מכרה לי', 'אביך נתנה לי במתנה', הרי זו חזקה. ומי שאומר אכלתיה שני חזקה מכח ירושת אבי שהיה מוחזק בה ביום מותו, אינו צריך לומר איך בא ליד אביו, שאין אדם בקי בקרקעות של אביו איך באו לידו¹⁷⁸.

גמרא

אם המחזיק לא טען שהיה לו שטר שואלת הגמרא, מה החידוש שכשאינו טוען כיצד ואבד אין טוענים לו הגיעה לידו אינה חזקה¹⁷⁹? עונה הגמרא, שהיינו אומרים שיתכן שהמחזיק קנה את הקרקע מן המערער ושטרו אבד. והוא אומר כך מפני שהוא סבור שאם יאמר שקנה ממנו את הקרקע, יאמר לו הראה את שטרך¹⁸⁰. ונלמד מהכתוב במשלי: "פִתַח פִּיךָ לֹאֲלֵם" שאנו טוענים עבורו, שמא היה לך שטר ואבד. והמשנה אומרת, שאם טען כך חזקתו חזקה, אבל אנו לא מלמדים אותו לטעון כך¹⁸².

רנ"א' לרב ענן שבנה מחיצה בשדה שטפוץ¹⁸³ מים נכנס בשדהו של רב ענן, ונטל את חברו לך והחזיר המחיצות ומקומן לא נודע. ובנה כותל חדש בינו לבין שכנו, והרחיב את הקרקע שלו ועשה את הכותל בשדה חבירו. בא לפני רב נחמן, ואמר לו שיחזיר את המחיצות למקומן הקודם. אמר לו רב ענן הרי החזקתי,

177 בין בחזקת שלש שנים של קרקעות ובתים ואילנות, בין בחזקת יום אחד. והטעם שהצריכוהו חכמים כך, שצריך לטעון מאיזה כח החזיק בה וכיון שטען טענה טובה שירד לקרקע זה בדין, ומתוך כך החזיק בה שיעור חזקה שאמרו חכמים וזה שתק ולא מיחה היא חזקה, ואין המערער נאמן לומר שירד לקרקע שלי בלא רשותי שאם כן למה הגיחו להחזיק. רשב"ם.

178 אבל צריך ראייה בעדים שראו את אביו שהחזיק בה יום אחד.

179 קשה למהר"ם הרי בדף כ"ט הקשו אלא מעתה חזקה שאין עמה טענה ופירשו בתוס' בפירושו א' אפ' אמר שלא אמר אדם לי מעולם. ונ"ל שהקשו מכח הסיפא שמשמע שאינה חזקה אפ' כשאמר קניתי מפלוני שקנה ממך. ועי"ל שהקשה פשיטא לרבנן דר' ישמעאל אבל קשה שרבנן ור"י לא הוזכרו במשנה. אלא י"ל שהקשו פשיטא על חזקה של יום אחד שהמשנה מדברת גם עליה. גליון.

180 מפני שאינו בקי בדין ואינו יודע שהחזקה עומדת במקום השטר.

181 אבל כשאומר לא אמר לי אדם דבר לא יאמרו שגזלתיה אלא ראיתי שלא מיחה והחזקתי בה ונמצא שמחל לי. תוס'.

182 ולומדים מכאן שאם היה טוען כך מאמינים לו ואינו נקרא חוזר וטוען שאין הוא מכחיש את הטענות הראשונות שטען. רשב"ם.

183 ענ"ב סימן.

שבניתי את כותל על פיו ובציוי שלו¹⁸⁴ ¹⁸⁵, וכמו שהוא אמר לי לך החזק וקנה. שאלו רב נחמן, כמי אתה סובר שחזקת יום אחד כשהמערער ידע ולא מיחה היא חזקה, האם כרבי יהודה שתולה את הטעם של שלש שנים משום הדריים באספמיא שלוקח שיידעו שלש שנים, ולדריים פה די אפילו ביום אחד. וכרבי ישמעאל¹⁸⁶ שפסק בפתיחת חלונות שיש חזקה לאלתר, הרי אין הלכה כמותם, אלא כחכמים שאמרו שבכל חזקה צריכים שלש שנים מיום ליום?

א' פ' שסייעו המחילה היא מחילה אמר לו רב ענן הרי הוא מחל לי, ויש לי טענה בטעות ודאית שהוא הקנה לי את הקרקע, שיש לי עדים שראו שסייע לי לבנות את הכותל, וכמו שאמר לך חזק וקנה? אמר לו רב נחמן, המחילה היא מחילה בטעות, שהרי אתה עצמך אם היית יודע שאתה בונה את המחיצה בתוך שלו לא היית עושה זאת. וגם אתה טעית וסברת שאתה בונה בתוך שלך. וכמו שאתה לא ידעת כך הוא לא ידע שאתה בונה בתוך שלו¹⁸⁷.

שטפון שטף את הקרקע של רב כהנא, והלך ובנה מחדש את המחיצה בקרקע שאינה שלו. בא בעל הקרקע לפני רב יהודה והביא שני עדים. האחד אמר, שכותלו של רב כהנא נכנס שתי שורות בתוך הקרקע של חברו. והאחד אמר, שנכנס שלש שורות. אמר רב יהודה לרב כהנא לך ושלם לו עבור שתים מתוך שלש שורות, שהרי יש בכלל שלש שנים, ושני העדים אמרו שהוא נכנס שתי שורות בשדהו¹⁸⁸.

184 כמו שאמרו לקמן שבא וסייע עמי במחיצה וכמו שאמר לי חזק וקני. וכיון שעל פיו עשיתי וגם החזקתי יום או יומים כשהיה הכותל שלי בקרקע שלו, והוא ידע ולא מיחה אלא שתק. הרי היא חזקה שיש עמה טענה, והאחר טען לא נתתיה ולא החזיק בכותל שני חזקה. רשב"ם.

185 תוס' הקשה על רשב"ם שממה שאמרו אח"כ והא מחיל משמע שעד עכשיו לא החזיק בה מטעם מחילה. ונראה לפרש שרב ענן טען שלקחה ממנו ולא היו לו עדים ורצה להיות נאמן מתורת חזקה. ואח"כ אמר הרי כסטיע בידי הוא מחל לי. תוס'.

186 קשה לרשב"א שרב ענן א' לעיל לדידי מפרשא ממר שמואל מחאה בפני עדים שיכולים היא מחאה שאין יכולים לומר לו אינה מחאה. משמע שא"צ מחאה בפניו. ושמא י"ל שהוא סובר כמותו בחדא וחולק עליו בחדא. תוס'.

187 ב'פ' איזהו נשך ר"נ א' השתא דאמור רבנן אסמכתא לא קני הדרא ארעא והדרי פירי. למימרא דסבר רב נחמן מחילה בטעות לא הויה מחילה והא איתמר המוכר פירות דקל לחבירו כ' ואמר רב נחמן ומודינא דאי שמיט ואכיל לא מפיקנן מיניה. ותירצו שם התם זביני והכא הלואה. ופירש רש"י הכא הלואה ומיחוי כרביית שמתחלה בהלואה באו לידו וכרביית קצוצה דמו, ואין אבק רביית אלא במכר כגון לקח ממנו פירות דריש מתניתין. ומשמע שבכ"מ לרב נחמן מחילה בטעות היא מחילה חוץ מבהלואה שמיחוי כרביית, וכאן רב נחמן סובר שאינה מחילה. ונראה לרבינו תם שבכ"מ רב נחמן סובר שאינה מחילה כמו שאמר כאן וכן משמע בהמפקיד (ב"מ דף לה.) שרב נחמן התם שומא בטעות הוא ובספ"ק דגיתין (דף יד.) שקנין בטעות חוזר. ויש לפרש התם זביני הכא הלואה שם היא במכירה ואינה מחילה בטעות שאפי' היה המוכר יודע שיוכל לחזור לא היה חוזר. שנוח לו שיעמוד במהימנותו וגמר ומקנה. אבל שם בהלואה הלוח אינו מקנה לו אלא בתורת מכר, והמכר אינו כלום שהיא אסמכתא ולא גמר ומקנה. וכיון שהקרקע חוזרת גם הפירות חוזרים. אבל אם היה נותן בתורת רביית היה קונה שבאק רביית אינו יוצא בדינינים. ורבה שרצה להקשות אונאה לא ידע את הפירוש הזה. ואם היה יודע לא היה מקשה כלום מאונאה. תוס'.

188 תימה שבפ' זה בורר אמר רב יהודה עדות המכחשת זה את זה בבדיקות כשרה בדיני ממונות. והעמידו שם באחד אומר ארנקי לבנה ואחד אומר ארנקי שחורה. אבל אחד אומר מנה שחור ואחד אומר מנה לבן אין מצטרפים. נהרדעי אמרי אפי' א' אומר מנה לבן ואחד אומר מנה שחור. ומסיקים שהם אמרו כר"ש בן אלעזר. וכאן משמע שרב יהודה שחולק על נהרדעי פחולק על רשב"א. וי"ל שגם רב יהודה סובר כרשב"א. ונהרדעי סברו שאחד אומר מנה שחור ואחד אומר מנה לבן דומה לדברי רשב"א שהעדים לא דייקו בדבר ודומה לארנקי, ורב יהודה

שאל רב כהנא את רב יהודה, כמי דנת אותי, הרי שני העדים מכחישים זה את זה ועדותם בטלה? אמר לו רב יהודה, כרבי שמעון בן אלעזר, שהלכה כמותו וכבית הלל. במה ששנינו בברייתא אמר רבי שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על שתי כיתי עדים, שאחת אומרת מנה ואחת אומרת מנה ואחת אומרת מאתים¹⁸⁹, שיש בכלל מאתים מנה. ואין הכת השניה מכחישה את הראשונה על המנה שהכת ראשונה מעידה, אלא הם מוסיפים מנה אחד¹⁹⁰, שיש בכלל מאתים מנה.

נחלקו על כת א' ב"ש או' נחלקה עדותן וב"ה יש בכלל מאתים מנה
על מה נחלקו? על כת אחת שאחד אומר מנה, ואחד אומר מאתים. שבית שמאי אומרים נחלקה עדותן¹⁹¹, מה שזה מעיד זה אינו מעיד. ובית הלל אומרים יש בכלל מאתים מנה, ונוטל מנה. וגם כאן יש בכלל שלש שורות שתי שורות. ואמר לו רב כהנא אביא לך איגרת מארץ ישראל שאין הלכה כרבי שמעון בן אלעזר, ואפילו בית הלל מודים שנחלקה עדותם. ואמר לו החזר מיד את הכותל שתי שורות, עד שתביא לי איגרת כזאת¹⁹².

דר ד' שנה בעליה ב'קשתא' אם יש עדים מעשה באדם שדר ארבע שנים בעליה במקום שהמוכר גר בבית יוס' א' מעמידים בידו ששמו 'קשתא' וכששאלו בעל הבית מה מעשיו בבית, אמר לו 'קניתי אותו מפלוני, בחזקת שהייתי סבור שהוא קנה אותו ממך'. באו לפני רבי חייא, אמר לו אם יש לך עדים שיעידו שאותו אדם שאמרת שקניתי ממנו, גר בבית אפילו יום אחד, אעמיד אותו בידך¹⁹³. ואם לא, לא אעמידנו בידך. אמר רב, אני ישבתי לפני 'חביבי' – רבי חייא¹⁹⁴, ואמרת לי מדוע צריך להביא עדים שראו אותו שדר בבית יום אחד?. האם אדם אינו עשוי לקחת בלילה ולמכור לאחר באותו לילה עצמו, והיית צריך להעמידו בנכסים בטענה זאת¹⁹⁵. וראיתי

סבר שאינו דומה כלל לארנקי, שכיון שאין זה גוף המעשה לא היה להם לבדוק את הדבר, אבל במנה שהוא גוף הדבר שמעדין עליו העדים מדייקים וסבר שר"ש בן אלעזר מודה במנה שחור שבטלה עדותן אפי' לב"ה. ואינו דומה למנה ומאתים שעשויים לטעות יותר. אלא מדמה את מנה שחור ומנה לבן לאחד אומר חבית של יין וא' אומר של שמן שמודים שנחלקה עדותן. תוס'.

189 והיו באותו היום באותה שעה באותו מקום. רשב"ם.

190 אבל הכת ראשונה מכחישה את השניה על אותו המנה שהם מוסיפים. ובאותו מנה שני אוקי תרי לכהדי תרי ואוקי ממזנא בחזקת מריה ולא ישלם. רשב"ם.

191 ריב"א הקשה לב"ש שאמרו בכת אחת נחלקה עדותן שהם עדות מוכחשת ואפי' בב' כיתות עדים עדים בטל עדותן. שהרי בנמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותם בטלה אפילו הם מאה. ואומר ר"י שאפשר לומר שב"ש סוברים כר' יוסי שאמר במה דברי' אמורים בדיני נפשות אבל בדיני ממונות תתקיים העדות בשאר, וכן הלכה שרב נחמן פוסק כמותו. ואפי' לרבי אפשר לומר שמדובר כשבאו לראות, ואפי' באו להעיד הרי אמרו שאם נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה רק כשהם מסייעים זל"ז אבל לא כשהם מכחישים זא"ז. תוס'.

192 וקי"ל כרב יהודה שכן נעשה הדין. רשב"ם.

193 הואיל והחזקת שני חזקה ושוב לא תצטרך להביא עדים שאותו אדם לקחה מבעליו. משום שטוענים ליורש וללוקח. והבא משום ירושה ומשום מקח אינו צריך טענה אלא ראייה שזה שמכר לו דר בה יום אחד. רשב"ם.

194 דודו של רב כמו שאמרו בסנהדרין (דף ה.) שרב היה בן אחיו ובן אחותו של ר"ח.

195 היה לך העמידו בנכסים בטענה זו שהרי טוענים ללוקח אבל קי"ל כר' חייא כמו שמוכח מהמסקנה. רשב"ם.

שדעתו של רבי חייא היא שאם המחזיק היה אומר למערער מי שמכרה לי קנה ממך את הקרקע בפני היה נאמן. מיגו שהיה יכול לומר אני עצמי קניתייה ממך¹⁹⁶.

אין ראיה לר"ח מהמשנה שמא יורש ואמר רבא מסתבר לומר כדברי רבי חייא, שצריך א"צ לא ראיה ולא טענה

להביא עדים שהמוכר לו דר בה יום אחד. ממה ששנינו במשנה הבא משום ירושה אין צריך טענה, והוא הדין משום לקיחה. דווקא טענה אינו צריך לומר, אבל הוא צריך ראיה בעדים שדר בה יום אחד¹⁹⁷. שואלת הגמרא, שמא המשנה אומרת שהיורש אינו צריך לא ראיה ולא טענה, אלא רק צריך לומר מאבי אני יורשה? אולם אומרת הגמרא, שאפילו אם היורש צריך ראיה שמורישו דר בה יום אחד, לוקח אינו צריך ראיה שהמוכר דר בה יום אחד. מפני שלוקח עדיף מיורש, שאילו הדבר לא היה ברור לו שהמוכר לו קנה אותה מבעל הקרקע, לא היה זורק את מעותיו בחינם. ובודאי בירר את הדבר היטב כשלקחה, ואינו צריך לא ראיה ולא טענה.

הסתפקה הגמרא, מה הדין אם הלוקח ראה את המוכר שהיה בקרקע בזמן שהלך למדוד כמה ארכו וכמה רחבו. האם עדות על כך שראה את המוכר בקרקע נחשבת כעדות שהמוכר דר בה, או לא¹⁹⁸. אמר אביי, עדות על הראיה בקרקע היא כמו עדות על הדירה בה. ורבא אמר, אדם עשוי לסייר בקרקע בלא שקנה אותה, ואינה ראיה.

196 הוא נאמן כיון שטען טענה טובה, אני יודע שממך לקחה שהיא חזקה שיש עמה טענה. אבל אם טען מפלוני קניתייה בחזקת שאמר לי שקנה אותה ממך, אבל איני יודע אם לקחה ממך אם לא היא חזקה שאין עמה טענה, הואיל ולא נראה שדר בה אפי' יום אחד. רשב"ם.

197 שלא נאמר הבא משום ירושה אינו צריך כלום.

198 הגמרא הסתפקה בספק הוה משום שקי"ל כר' חייא. רשב"ם.

